

Suvestinė redakcija nuo 2005-01-20 iki 2012-06-30

Nutarimas paskelbtas: Žin. 2002, Nr. [56-2233](#), i. k. 1021010NUTA00IX-907

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

NUTARIMAS DĖL NACIONALINIO SAUGUMO STRATEGIJOS PATVIRTINIMO

2002 m. gegužės 28 d. Nr. IX-907
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas n u t a r i a:

1 straipsnis.

Patvirtinti Vyriausybės pateiktą Nacionalinio saugumo strategiją (pridedama).

2 straipsnis.

Siūlyti Vyriausybei per 3 mėnesius nuo šio Nutarimo įsigaliojimo peržiūrėti galiojančius teisės aktus, susijusius su Nacionalinio saugumo strategijos nuostatų įgyvendinimu, prireikus juos pakeisti arba parengti reikalingus projektus ir pateikti juos Seimui.

3 straipsnis.

Nutarimas įsigalioja nuo priėmimo.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMO PIRMININKO
PIRMASIS PAVADUOTOJAS

ČESLOVAS JURŠĖNAS

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Seimo
2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907
(2005 m. sausio 20 d. nutarimo redakcija)

NACIONALINIO SAUGUMO STRATEGIJA

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Nacionalinio saugumo strategijos tikslas – numatyti saugios valstybės plėtros viziją, nustatyti nacionalinio saugumo politikos pagrindinius tikslus ir uždavinius, nacionalinius interesus ir jų įgyvendinimo priemones politikos, diplomatijos, gynybos, ekonomikos ir kitose srityse. Ši strategija grindžiama Lietuvos Respublikos Konstitucija, Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu, Šiaurės Atlanto bei Europos Sąjungos sutartimis.

1.2. Lietuvos Respublika įgyvendina šią Nacionalinio saugumo strategiją kaip ilgalaikių politinių nuostatų ir priemonių sistemą, leidžiančią užtikrinti valstybės suverenitetą, teritorinį vientisumą, demokratinę konstitucinę santvarką, žmogaus ir piliečio teises bei laisves, saugią asmens aplinką, kultūrinį savitumą įvertinant saugumo iššūkius, atsirandant naujiems rizikos veiksniams ir pavojams, kylant grėsmėms, krizinėms situacijoms ir ginkluotiems konfliktams.

1.3. Lietuvos Respublika suvokia savo saugumą kaip suvereniteto ir teritorijos vientisumo išsaugojimą, vidaus saugumo ir tvarkos, konstitucinių demokratinių pagrindų, ūkio subjektų ir

gyventojų ekonominio saugumo užtikrinimą, valstybės gamtinės aplinkos ir kultūros vertybių apsaugą.

1.4. Tapusi Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos (toliau – NATO) bei Europos Sąjungos nare, Lietuvos Respublika savo nacionalinį saugumą suvokia kaip sudedamąją šių organizacijų saugumo politikos dalį ir remiasi NATO strateginės koncepcijos, Europos Saugumo strategijos, kitų NATO ir Europos Sąjungos strateginiuose dokumentuose išdėstytų grėsmių analize, strateginiais tikslais ir veiklos priemonėmis.

1.5. Lietuvos Respublika, formuodama ir įgyvendindama nacionalinę saugumo politiką, laikosi visuotinai pripažintų tarptautinės teisės principų, dalyvauja kuriant teisę ir teisingumą pagrįstą tarptautinę tvarką.

1.6. Nacionalinio saugumo strategija yra grindžiamos atskirų valstybės veiklos sričių strategijos ir doktrinos bei ilgalaikės valstybinės saugumą stiprinančios programos. Jos yra keičiamos atnaujinant Nacionalinio saugumo strategiją.

1.7. Lietuvos Respublikos saugumo darbotvarkę lemia dabartinei saugumo aplinkai būdingi veiksniai:

1.7.1. Lietuvos Respublikos narystė NATO bei Europos Sąjungoje ir procesai, vykstantys šiose tarptautinėse organizacijose;

1.7.2. procesai, vykstantys Europos Sąjungos ir NATO rytinėje kaimynystėje ir ypač tiesiogiai su Lietuvos Respublika besiribojančiose Nepriklausomų Valstybių Sandraugos valstybėse;

1.7.3. atsakas į tarptautinio terorizmo iššūkį ir didėjanti masinio naikinimo ginklų platinimo grėsmė.

2. PAGRINDINĖS NACIONALINIO SAUGUMO POLITIKOS PRIELAIIDOS

2.1. Šiuo metu Lietuvos Respublikos padėtis tarptautinio saugumo sistemoje yra geriausia nuo nepriklausomybės atkūrimo. Pripažinta ir gerbiama Lietuvos Respublikos nepriklausomybė, stabiliai auga valstybės ekonomika, palaikomi draugiški santykiai ir vykdomas praktinis bendradarbiavimas su kitomis valstybėmis, tautinės mažumos yra sėkmingai integruotos į Lietuvos visuomenę, sukaupta demokratijos institucijų funkcionavimo patirtis, efektyviai įgyvendinta demokratinė civilinė kariuomenės kontrolė, įsitvirtinama euroatlantinėse ir kitose tarptautinėse institucijose.

2.2. Šiuo metu dauguma tradicinių ir naujų rizikos veiksnių Lietuvos Respublikos saugumui yra transnacionalinio pobūdžio. Politinės, karinės, ekonominės ar kitokios krizės atitinkamų valstybių viduje daro įtaką kitoms valstybėms. Lietuvos Respublika, atsižvelgdama į tai, kad tarptautinis saugumas yra nedalomas, savo saugumą siekia užtikrinti kaip platesnės regioninės, europinės ir pasaulinės valstybių bendrijos saugumo neatskiriama sudedamąją dalį. Lietuvos Respublika pagal savo galimybes kartu su tarptautiniais partneriais dalyvauja užtikrinant saugumą ir stabilumą kituose Europos regionuose, be to, yra pasirengusi prireikus remtis sąjungininkių ir tarptautinių partnerių pagalba, jei kiltų krizinė situacija Lietuvoje. Todėl Lietuvos Respublika susisiejo politiniais, kariniais ir ekonominiais sąjungininkių tarpusavio įsipareigojimais su tomis valstybėmis, kurios remiasi tomis pačiomis politinėmis, socialinėmis, kultūrinėmis ir moralinėmis vertybėmis, ir kartu aktyviai bendradarbiauja su visomis kaimyninėmis valstybėmis, siekdama stabilios demokratijos, pilietinės visuomenės ir rinkos ekonomikos plėtros. Šiomis demokratinėmis vertybėmis ir laisvu apsisprendimu pagrįsta narystė tarptautinėse institucijose yra esminė Nacionalinio saugumo strategijos dalis. Svarbiausios tarp tokių institucijų yra NATO ir Europos Sąjunga.

2.3. Lietuvos Respublika šiuo metu nemato tiesioginės karinės grėsmės nacionaliniam saugumui, todėl nė vienos valstybės nelaiko priešu. Lietuvos Respublikos saugumo politika yra atvira, skaidri ir nekonfrontacinė. Ji gina Lietuvos valstybės ir jos piliečių teisėtus interesus.

2.4. Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo požiūriu globalizacija vertintina kaip objektyvus procesas, neišvengiamai atsirandantis dėl žmonijos mokslinės, techninės, ekonominės ir

kitokios pažangos, su tuo susijusio įvairių valstybių ir regionų tarpusavio priklausomybės stiprinimo ir nuo to priklausančių tarptautinės ekonominės, politinės ir kultūrinės integracijos procesų. Pagrindinis globalizacijos padarinys saugumo srityje – pasaulio saugumą ir stabilumą lemiančių veiksnių internacionalizavimas. Matydama savo saugumo ateitį kaip saugios Europos ir saugaus pasaulio ateities dalį, Lietuvos Respublika atsiveria globalizacijos procesams, kurie suteikia galimybę praturtinti Lietuvos nacionalinę kultūrą, civilizaciją ir visuomeninę politinę praktiką vertingiausiais pasaulio atitinkamų sričių laimėjimais, kita vertus, didžiausi Lietuvos Respublikos laimėjimai gali tapti integralia pasaulio kultūros ir civilizacijos paveldo dalimi. Tačiau globalizacija taip pat sukelia naujų rizikos veiksnių ir pavojų.

3. LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIO SAUGUMO INTERESAI

3.1. Gyvybiniai interesai. Lietuvos Respublikos saugumas grindžiamas nacionalinių interesų apsauga. Gyvybiniais interesams apsaugoti naudojamos visos teisėtos priemonės. Pagrindinė nacionalinio saugumo nuostata yra ta, kad nesėkmė saugant gyvybinius interesus iš karto ir labai grėstų Lietuvos valstybės ir visuomenės egzistavimui. Lietuvos Respublikos gyvybiniai interesai yra:

3.1.1. Lietuvos Respublikos suverenitetas, teritorinis vientisumas, demokratinė konstitucinė santvarka;

3.1.2. pilietinė visuomenė, pagarba žmogaus ir piliečio teisėms bei laisvėms ir jų apsauga;

3.1.3. taika ir gerovė valstybėje.

3.2. Pirmaeiliai interesai – tai interesai, kurių neginant laikui bėgant būtų pažeidžiami gyvybiniai Lietuvos Respublikos interesai. Lietuvos Respublikos pirmaeiliai interesai yra:

3.2.1. globalus ir regioninis stabilumas;

3.2.2. NATO sąjungininkių ir Europos Sąjungos valstybių saugumas, demokratija ir gerovė;

3.2.3. laisvė ir demokratija kaimyniniuose Europos Sąjungos regionuose;

3.2.4. visų euroatlantinės erdvės valstybių saugumo politikos atvirumas ir stabilumas;

3.2.5. strategiškai svarbių žaliavų ir alternatyvių energijos tiekimo šaltinių užtikrinimas, strategiškai svarbios regioninės infrastruktūros objektų plėtra;

3.2.6. ekologiškai saugus regionas;

3.2.7 tautinis ir kultūrinis savitumas.

4. RIZIKOS VEIKSNIAI, PAVOJAI IR GRĖSMĖS NACIONALINIAM SAUGUMUI

4.1. Globalizacija kaip iššūkis kelia nekarinio pobūdžio rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes nacionaliniam saugumui bei nacionaliniam savitumui, į kuriuos pavienės valstybės yra nepajėgios efektyviai reaguoti. Tokie transnacionaliniai reiškiniai kaip terorizmas, organizuotas nusikalstamumas, prekyba žmonėmis, kontrabanda, nelegali prekyba ginklais, narkotikais, nelegali migracija, pavojingų ligų (tarp jų ir AIDS) plitimas peržengia valstybių sienas ir tampa tarptautinio saugumo rizikos veiksniais, pavojais ir grėsmėmis. Tokių grėsmių ir pavojų plitimo tikimybė didėja, o juos įveikti valstybės gali tik veikdamos kartu ir sutartinai.

4.1.1. Terorizmas kelia rimtą grėsmę tarptautinės bendrijos – taigi ir Lietuvos Respublikos – saugumui, tačiau Lietuvos Respublikai ši grėsmė yra išorinė. Vidaus situacija ir istorinė valstybės patirtis nesudaro sąlygų formuoti plačiam vidiniam teroristinių struktūrų tinklui. Pirmiausia pavojus kyla iš tarptautinio terorizmo.

4.1.1.1. Lietuvos Respublika gali tapti potencialiu tarptautinio terorizmo taikiniu. Terorizmo aktai gali būti nukreipti prieš strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčią infrastruktūrą ar (ir) strateginius objektus, taip pat kitų valstybių objektus Lietuvos Respublikoje.

4.1.1.2. Lietuvos Respublika gali tapti tranzitine valstybe tarptautiniam terorizmui, nukreiptam prieš kitas valstybes. Vidaus terorizmo pavojų gali padidinti šios aplinkybės:

4.1.1.2.1. politinio ekstremizmo apraiškos Lietuvos Respublikoje;

4.1.1.2.2. socialinė ir ekonominė diferenciacija, sukurianti prielaidas socialiniam terorizmui (tokio teroro aktai gali būti nukreipti prieš atskiras valstybės ar privačias institucijas, kurių veiklą tam tikros visuomenės grupės sieja su savo blogėjančia socialine padėtimi);

4.1.1.2.3. globalizacijos išgalėjimas pasaulyje ir antiglobalistinių judėjimų stiprėjimas gali skatinti šių judėjimų vietinių padalinių aktyvumą ir sukurti prielaidas specifiniam terorizmui (prisidengiant kova su globalizacija, aplinkos tarša ir pan.).

4.1.2. Tiesioginės karinės konfrontacijos regione tikimybė yra maža, tačiau tokie konvenciniai rizikos veiksniai kaip karinės jėgos demonstravimas, grasinimai panaudoti jėgą, nedemokratiškai valdomų ginkluotųjų pajėgų buvimas, žlungančios valstybės bei įšaldyti regioniniai konfliktai ir toliau kelia pavojų Lietuvos Respublikos saugumui.

4.1.3. Pernelyg didelė Lietuvos Respublikos priklausomybė nuo vienos valstybės strateginių žaliavų bei energijos tiekimo ar užsienio kapitalo, atstovaujančio ekonomikai, kur laisvoji rinka neužtikrinta ar nestabili, koncentracija kuriame nors ar keliuose ekonomikos sektoriuose, strategiškai svarbiuose nacionaliniam saugumui, yra pavojus ne tik ekonominei gerovei, bet ir valstybės saugumui.

4.1.4. Lietuvos Respublikos saugumui, jos gyventojų gerovei, valstybės nepriklausomybei ar konstitucinei santvarkai gali kelti pavojų tam tikri ekonominiai veiksniai. Tai galėtų būti:

4.1.4.1. turto valdymo kontrolės perėmimas politiniais tikslais nacionaliniam saugumui strategiškai svarbiuose ūkio sektoriuose ir objektuose, siekiant vykdyti ekonominiam saugumui žalingą veiklą;

4.1.4.2. nacionaliniam saugumui strategiškai svarbių ūkio objektų ar energetikos sektoriaus įmonių veiklos sutrikimas, netinkamas šių objektų naudojimas arba nenaudojimas pažeidžiant valstybės interesus bei jų nepakankama apsauga.

4.1.5. Netolygi socialinė ir ekonominė raida, didinanti gyvenimo lygio skirtumą tarp įvairių socialinių grupių, yra laikoma pavojaus veiksniu. Tai gali pasireikšti kai kurių socialinių grupių gyvenimo lygio nuosmikiu, augančiu nedarbo lygiu, kartu skatinant socialinį ir politinį ekstremizmą. Tai skatina nusikalstamumo didėjimą ir kartu yra pavojus nacionaliniam saugumui.

4.1.6. Šeimos instituto nuvertinimas, visuomenės sveikatos būklės blogėjimas, alkoholizmas, toksikomanija, narkomanijos plitimas.

4.1.7. Krikščioniškų vertybių nuvertinimas, antihumaniškų, žmogaus gyvybės vertę menkinančių ar neigiančių, rasistinių, kurstančių etninę ar religinę nesantaiką, propaguojančių ar pateisinančių smurtą, prievartą ir genocidą teorijų, religinių doktrinų ir ideologijų plitimas yra daugelio kitų rizikos veiksnių saugumui šaltinis ir prielaida.

4.1.8. Korupcija kelia ypatingą pavojų, nes kenkia teisėtiems asmenų ir valstybės interesams ir kompromituoja įstatymo viršenybę, piliečių tikėjimą demokratijos vertybėmis bei demokratinėmis valdžios institucijomis.

4.1.9. Šešėlinių finansinių ir organizuotų nusikalstamų grupuočių veikla kelia didelę grėsmę valstybei ir visuomenei. Ypač pavojingas yra nelegalus narkotikų ir ginklų platinimas, prekyba žmonėmis, nelegalus verslas ir iš šių bei kitų neteisėtų šaltinių gautų lėšų naudojimas politiniams tikslams siekti.

4.1.10. Rimtą grėsmę nacionaliniam saugumui kelia kitų valstybių žvalgybos tarnybų veikla, nukreipta prieš Lietuvos Respubliką. Šiai veiklai būdingas tradicinių ir netradicinių metodų bei naujų technologijų panaudojimas siekiant neteisėtai gauti informacijos, destruktiviai veikti ir daryti įtaką kariniams pajėgumams, politiniams procesams ir kitoms socialinio bei ekonominio gyvenimo sritims. Įslaptintos informacijos pagrobimas ir (ar) neteisėtas atskleidimas, praradimas, sunaikinimas, sugadinimas, rinkimas, pirkimas, pardavimas, laikymas ar platinimas ne tik keltų pavojų Lietuvos Respublikos ir jos sąjungininkių saugumui, bet ir griautų pasitikėjimą Lietuvos Respublika.

4.1.11. Masinio naikinimo ginklų, jų sudedamųjų dalių ir gamybos technologijų nelegalus platinimas tebėra pasaulinis pavojus. Ypač kelia susirūpinimą nuolat didėjanti grupė valstybių ir subjektų, turinčių ar siekiančių įsigyti šiuos ginklus, ir galimybė, jog branduoliniai, cheminiai ar biologiniai ginklai gali būti panaudoti kaip šantažo ar teroro priemonė.

4.1.12. Nesugebėjimas įsitvirtinti ir konkuruoti pasaulinėje informacijos rinkoje, gauti, apdoroti informaciją ir ją pritaikyti valstybės poreikiams, laiku ir tinkamai paneigti kitų subjektų sąmoningai ir nesąmoningai skleidžiamą neobjektyvią informaciją apie Lietuvos Respubliką kelia grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui.

4.1.13. Nekontroliuojama migracija, plintanti nelegali imigracija bei didėjanti Lietuvos piliečių emigracija yra rizikos nacionaliniam saugumui veiksnys. Lietuvos Respublikai tapus Europos Sąjungos nare, migracijos kontrolė tampa vienu aktualiausių uždavinių. Nevaldoma migracija, kaip regioninių konfliktų padarinys, gali virsti destabilizuojančiu veiksmu visai Europai ir kartu sukelti pavojų Lietuvos Respublikos interesams.

4.1.14. Lietuvos Respublikos saugumui pavojų kelia galimi nelaimingi atsitikimai ir avarijos pramonėje, stichinės ir gaivalinės nelaimės, epidemijos ir ekologinės katastrofos.

4.2. Išvardytos grėsmės ir pavojai yra dinamiški, todėl gali smarkiai keistis priklausomai nuo vidaus, regioninių ir pasaulinių pokyčių bei sąlygų.

5. LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIO SAUGUMO POLITIKA

5.1. *Pagrindiniai tikslai ir uždaviniai:*

5.1.1. Pagrindiniai Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo politikos tikslai yra apsaugoti gyvybinius ir pirmaeilius nacionalinius interesus, neutralizuoti pavojus bei grėsmes ir neleisti rizikos veiksniams virsti pavojais ar grėsmėmis.

5.1.2. Vienas iš pagrindinių uždavinių yra draugiški santykiai su užsienio valstybėmis, regioninis stabilumas, taika ir įsitvirtinimas euroatlantinėje erdvėje.

5.2. *Nacionalinio saugumo strategijos nuostatos ir įgyvendinimo kryptys:*

5.2.1. Esminė Lietuvos Respublikos strateginė nuostata yra įtvirtinti laimėjimus ir pastarojo dešimtmečio teigiamus pokyčius. Tinkamiausiu ir patikimiausiu būdu šiems istoriniams laimėjimams stabilizuoti Lietuvos Respubliką, tapusi NATO ir Europos Sąjungos nare, laiko sėkmingą savo įsitvirtinimą euroatlantinės struktūros, aktyvų dalyvavimą priimant NATO ir Europos Sąjungos sprendimus ir tolesnę šių tarptautinių organizacijų plėtrą priimant į šias organizacijas deramai pasirengusias valstybes. Tolesnė šių tarptautinių organizacijų plėtra galutinai užtikrintų ne tik Baltijos regiono saugumą ir stabilumą, bet ir ilgalaikius visų regiono valstybių saugumo ir gerovės laimėjimus.

5.2.2. Lietuvos Respublikos saugumo politika numato ginkluotos jėgos panaudojimą tiek individualios, tiek kolektyvinės gynybos nuo ginkluoto užpuolimo, taip pat tarptautinių įsipareigojimų vykdymo atvejais pagal Jungtinių Tautų Chartiją, Šiaurės Atlanto Sutartį, Europos Sąjungos steigimo sutartį, Lietuvos Respublikos Konstituciją ir kitus įstatymus.

5.2.3. Šia Nacionalinio saugumo strategija grindžiamų atskirų valstybės veiklos sričių strategijų ir doktrinų pagrindiniai principai užsienio ir gynybos politikos, valstybės vidaus saugumo ir kitose nacionalinio saugumo srityse:

5.2.3.1. *Vidaus saugumas ir gerovė.* Lietuvos Respublikos vidaus ir užsienio politika yra orientuota į vidaus socialinio ir ekonominio stabilumo stiprinimą. Tai apima visuomenės saugumo užtikrinimą, taip pat fiskalinės ir monetarinės politikos stabilumą, užsienio prekybos augimą, ekonominės plėtros skatinimą, socialinę paramą, kovą su korupcija, pilietinės visuomenės stiprinimą, kultūros ir civilizacijos vystymą ir integraciją į tarptautines ekonomines bei kultūrines organizacijas.

5.2.3.1.1. *Viešasis saugumas.* Lietuvos Respublika garantuoja visų jos teritorijoje esančių asmenų teisėtų interesų apsaugą nuo nusikalstamų pasikėsinių bei reikiamą skubią pagalbą ekstremalių situacijų atvejais. Tuo tikslu plėtojama ir įgyvendinama veiksminga nusikaltimų kontrolės ir prevencijos politika, prioritetą skiriant kovai su organizuotu nusikalstamumu, korupcija ir terorizmu, neteisėta narkotikų apyvarta, kontrabanda; tobulinamas krizių valdymas.

5.2.3.1.2. *Žmogaus ir piliečio teisės.* Lietuvos Respublika garantuoja visiems savo piliečiams ir kitiems jos teritorijoje esantiems asmenims tarptautinės teisės pripažintas žmogaus ir piliečio teises, įskaitant tautinių ir kitokių mažumų teises.

5.2.3.1.3. *Stabilus ekonomikos augimas.* Strateginis Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo prioritetas yra sukurti tinkamas sąlygas ekonomikai augti, mažinant šešėlinės ekonomikos poveikį ir siekiant užtikrinti aukštesnį piliečių gyvenimo lygį.

5.2.3.1.4. *Socialinis saugumas ir stabilumas.* Svarbus saugumo elementas yra struktūrinių ekonominių reformų ir išorės poveikio negatyvių padarinių gyventojų užimtumui šalinimas bei šešėlinio užimtumo mažinimas. Kiekvienas Lietuvos Respublikos pilietis turi turėti pakankamas socialinio, kultūrinio ir ekonominio gyvenimo sąlygas. Socialiai savarankiškos, vieningos ir kartu stabilios visuomenės kūrimas yra pagrindinis Lietuvos Respublikos saugumo elementas.

5.2.3.2. *Karinė gynyba.* Karinė gynyba yra viena iš pagrindinių nacionalinio saugumo politikos priemonių. Lietuvos karinė gynyba remiasi šiais pagrindiniais principais:

5.2.3.2.1. Demokratinė ginkluotųjų pajėgų kontrolė. Vykdamas karinę Lietuvos valstybės gynybą ir ginkluotųjų pajėgų plėtrą, užtikrinamas visapusiškas krašto apsaugos sistemos atskaitingumas visuomenei per jos išrinktus atstovus – Lietuvos Respublikos Seimą.

5.2.3.2.2. Atgrasinimas ir kolektyvinė gynyba. Atgrasinimas remiasi Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos ir karinių pajėgumų stiprinimu bei NATO kolektyvinės gynybos principais. Stiprus Aljansas yra svarbiausias efektyvų atgrasinimą, o tiesioginės grėsmės atveju – kolektyvinę gynybą užtikrinantis Lietuvos valstybės saugumo veiksnys.

5.2.3.2.3. Krizių prevencija ir stabilumo plėtra. Remdamasi saugumo nedalomumo principu ir atsižvelgdama į transnacionalinį grėsmių pobūdį, Lietuvos Respublika kartu su NATO sąjungininkėmis vykdo krizių prevenciją ir prisideda prie pasaulinio ir regioninio stabilumo plėtos, panaudodama turimas karines priemones.

5.2.3.3. *Euroatlantinė integracija ir stabilumas.* Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo sistema plėtojama kaip saugumo ir transatlantinės gynybos sistemos dalis. Lietuvos Respublika užsienio ir vidaus politikos priemonėmis siekia visapusiško integravimosi į euroatlantinę erdvę. Visos valstybės institucijos pagal savo kompetenciją rengia ir vykdo politiką, užtikrinančią euroatlantinio regiono stabilumo ir glaudesnės integracijos tikslus:

5.2.3.3.1. Narystė NATO ir Europos Sąjungoje. Lietuvos Respublika siekia pasinaudoti visomis narystės NATO ir Europos Sąjungoje teikiamomis galimybėmis ir ištekliais, kad taptų saugia, klestinčia, konkurencinga valstybe. Aktyvi ir efektyvi Lietuvos narystė NATO ir Europos Sąjungoje ir šių struktūrų plėtra į valstybes, kurios išreikš norą ir bus pasirengusios prisijungti prie minėtų tarptautinių organizacijų, yra Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo politikos prioritetas.

5.2.3.3.2. Aktyvus dalyvavimas palaikant taiką ir tarptautinį stabilumą. Šioje srityje Lietuvos Respublika teikia prioritetą konfliktų prevencijai, diplomatijai ir tarptautinės teisės priemonėms. Ypatingas prioritetas teikiamas teisės ir teisingumo bei kitų demokratinių vertybių užtikrinimui, tarptautiniam krizių valdymui, masinio naikinimo ginklų plitimo prevencijai, tarptautiniams ginklų kontrolės režimams, efektyvios nacionalinės eksporto kontrolės sistemos stiprinimui, politikai bei įstatymų leidybai, nukreiptai prieš naujas grėsmes, pavojus bei saugumo rizikos veiksnys.

5.2.3.3.3. Gerų kaimyninių santykių skatinimas ir regioninis bendradarbiavimas. Lietuvos Respublika teikia prioritetą bendradarbiavimui Baltijos jūros regione, Šiaurės Europoje, su Rusijos Federacija, taip pat su naujosiomis Europos Sąjungos kaimynėmis. Lietuvos Respublika plėtoja ir stiprina dvišalius ir daugiašalius santykius su šiomis valstybėmis, pasinaudodama savo geografiniais, istoriniais ir kultūriniais ypatumais. Taip pat vykdoma specifinė politika, pavyzdžiui, pragmatiškas selektyvus bendradarbiavimas su Baltarusija.

5.2.4. *Įstatymų leidyba.* Analizuodama, kaip įgyvendinama Nacionalinio saugumo strategija, Vyriausybė teikia Seimui svarstyti įstatymų ir kitų teisės aktų projektus.

5.2.5. *Bendrieji išteklių prioritetai.* Atsižvelgiant į išteklių paskirstymą įvairioms sritims, tiesiogiai veikiančioms bendrą Lietuvos Respublikos saugumą, prioritetas teikiamas veiklai, kuri skatina pilietinį aktyvumą ir pilietinės sąmonės ugdymą, ekonomikos plėtrą, socialinį stabilumą ir didina atsaką į grėsmes pajėgumus, ypatingą dėmesį skiriant kuo aktyvesniam dalyvavimui NATO ir Europos Sąjungos veikloje.

6. PAGRINDINIAI NACIONALINIO SAUGUMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO BŪDAI IR PRIEMONĖS

6.1. *Saugumo aplinkos formavimas.* Lietuvos Respublika, formuodama ir įgyvendindama valstybės saugumo politiką, vadovaujasi visuotinai pripažintais tarptautinės teisės principais ir normomis. Svarbiausi saugumo aplinkos formavimo būdai ir priemonės yra:

6.1.1. *Narystė NATO.* Vienas iš pirmaeilių Lietuvos nacionalinio saugumo interesų yra NATO efektyvumas ir aktyvumas užtikrinant tarptautinį saugumą ir stabilumą. Lietuvos saugumo politika grindžiama prielaida, jog mūsų valstybė potencialios grėsmės atveju neveiks viena. Vienodas NATO narių saugumo lygis, nepaisant jų karinių pajėgumų ar kitų skirtumų, stiprina euroatlantinės erdvės stabilumą ir saugumą. Būdama aktyvi NATO narė, Lietuvos Respublika yra suinteresuota NATO politikos, prisidedančios prie tarptautinio saugumo ir stabilumo užtikrinimo, įgyvendinimu. Aktyviai veikdama NATO institucijose, Lietuvos Respublika imasi visų reikalingų veiksmų NATO uždaviniams įgyvendinti:

6.1.1.1. *Dalyvavimas Aljanso transformacijoje.* Lietuvos Respublika remia NATO strateginę, struktūrų ir pajėgumų transformaciją. Veikdama kaip viena iš sąjungininkių, Lietuvos Respublika kovoja su tarptautinio terorizmo, masinio naikinimo ginklų platinimo ir nelegalios migracijos keliamomis grėsmėmis. Lietuvos Respublika remia NATO nuostatą kovoti su šiomis grėsmėmis tuose regionuose, kuriuose jos pasireiškia. Lietuvos Respublika prisideda prie NATO struktūrų geresnio pritaikymo naujiems saugumo iššūkiams ir skiria savo karinius vienetus į NATO reagavimo pajėgas.

6.1.1.2. *NATO atvirų durų politika.* Lietuvos Respublika aktyviai remia NATO atvirų durų politiką. Lietuvos Respublika mano, kad NATO plėtra yra vienas iš svarbiausių stabilumo ir saugumo euroatlantinėje erdvėje garantų, todėl aktyviai pritaria šio proceso tęstinumui.

6.1.1.3. *Parama Aljanso misijoms.* Lietuvos Respublika remia NATO taikos palaikymo ir atsako į krizes operacijas. Savo dalyvavimu Lietuvos Respublika prisideda prie sėkmingo šių operacijų įgyvendinimo ir prioritetinėmis laiko priemonės, skirtas kovai su terorizmu ir taikos atkūrimui karo nuniokotuose regionuose.

6.1.1.4. *Transatlantinio bendradarbiavimo stiprinimas.* NATO, kaip svarbiausio saugumo ir stabilumo garanto euroatlantinėje erdvėje, pagrindas yra glaudus Europos ir Šiaurės Amerikos transatlantinis bendradarbiavimas. Aktyviai bendradarbiaudama su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, Lietuvos Respublika siekia stiprinti transatlantinį bendradarbiavimą. Svarbus transatlantinio bendradarbiavimo aspektas yra ir sėkminga NATO ir Europos Sąjungos santykių raida. Lietuvos Respublika remia tolesnį NATO ir Europos Sąjungos dialogą saugumo politikos srityje.

6.1.2. *Narystė Europos Sąjungoje.* Būdama Europos Sąjungos narė, Lietuvos Respublika šią politinę sąjungą vertina kaip svarbų savo saugumo ir viso Europos žemyno stabilumo garantą, taip pat vadovaujasi Europos Sąjungos sutartyse numatytais bendro veikimo, tarpusavio lygybės, solidarumo, teisės viršenybės ir kitais principais. Lietuvos Respublika siekia daryti apčiuopiamą įtaką Europos Sąjungos kaimynystės politikai ir remia Kopenhagos kriterijais pagrįstą Europos Sąjungos plėtos politiką valstybėms, kurios pareiškė ketinimą stoti į Europos Sąjungą. Lietuvos Respublikos prioritetas yra infrastruktūros tinklų integracija su kitomis ES valstybėmis, pritraukiant Europos Sąjungos paramą infrastruktūros projektams įgyvendinti. Lietuvos Respublikos Vyriausybė informuoja visuomenę apie Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje išipareigojimus ir pasiekimus. Kitos Lietuvos Respublikai svarbios veiklos kryptys yra:

6.1.2.1. *Aktyvus dalyvavimas Europos Sąjungos bendrojoje užsienio ir saugumo politikoje bei indėlis plėtojant Europos saugumo ir gynybos politiką.* Lietuvos Respublika dalyvauja plėtojant europinius civilinius ir karinius pajėgumus. Tai prisidės prie transatlantinės partnerystės stiprinimo ir efektyvesnio Europos Sąjungos dalyvavimo užtikrinant saugumą ir stabilumą bei reaguojant į krizes pasaulyje;

6.1.2.2. *bendradarbiavimas su Europos Sąjungos institucijomis ir atskiromis valstybėmis, veiksmingas Europos Sąjungos Lietuvos Respublikai teikiamos paramos panaudojimas;*

6.1.2.3. *administracinis prisitaikymas valstybės viduje veikti narystės Europos Sąjungoje sąlygomis;*

6.1.2.4. *Lietuvos Respublikos diplomatinio ir atskirų žinybų atstovavimo Europos Sąjungos institucijose ir specializuotose agentūrose stiprinimas.*

6.1.3. *Tarptautinio bendradarbiavimo ir geros kaimynystės santykių stiprinimas.* Lietuvos Respublika dalyvauja veiksmuose ir priemonėse, orientuotose į strateginės aplinkos kaimyniniuose regionuose gerinimą. Svarbiausi veiksmai šioje srityje yra:

6.1.3.1. *Bendradarbiavimas Baltijos jūros regione.* Lietuvos Respublika skatina stabilumą ir gerovę Baltijos jūros regione. Lietuvos Respublika tęsia trišalį bendradarbiavimą saugumo srityje su Estija ir Latvija, įskaitant ir bendrus karinius projektus. Lietuvos Respublika stiprina glaudų daugiašalį ir dvišalį bendradarbiavimą su Šiaurės Europos valstybėmis: Danija, Islandija, Norvegija, Suomija ir Švedija. Lietuvos Respublika taip pat siekia plėtoti aktyvesnį bendradarbiavimą tarp Baltijos valstybių ir Šiaurės valstybių saugumo ir gynybos srityse, įskaitant galimus bendrus karinius projektus. Lietuvos Respublika aktyviai dalyvauja Baltijos jūros valstybių tarybos darbe ir daugiašalėse iniciatyvose, įtraukiančiose į bendradarbiavimą regione Jungtinės Amerikos Valstijas ir skatinančiose įtraukti Rusijos Federaciją į praktinį abipusiškai naudingą bendradarbiavimą su euroatlantinėmis saugumo organizacijomis.

6.1.3.2. *Strateginė partnerystė su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis.* Lietuvos Respublika tęsia bendradarbiavimą su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis – strategine valstybės partnere. Lietuvos Respublika laiko Jungtines Amerikos Valstijas pagrindine Europos saugumo partnere. 1998 m. JAV ir Baltijos valstybių Partnerystės chartijos įgyvendinimas tebėra svarbi priemonė plėtojant strateginę partnerystę su JAV. Lietuvos Respublika siekia aktyviai plėtoti JAV iniciatyvą Šiaurės Europoje – „Sustiprinta partnerystė Šiaurės Europoje“, kuria siekiama įtvirtinti saugumo ir stabilumo zoną regione ir panaudoti Šiaurės ir Baltijos valstybių patirtį kaimyninių regionų plėtrai. Lietuvos Respublika palaiko ir plėtoja glaudžius ryšius su Lietuvos išeivija JAV, didžiausia Lietuvos bendruomene užsienyje: tai svarbus strateginės partnerystės su JAV veiksnys. Lietuvos Respublika ir toliau teiks politinę ir praktinę paramą antiteroristinei koalicijai, vadovaujamai Jungtinių Amerikos Valstijų, tapusių teroristinių išpuolių 2001 m. rugsėjo 11 d. taikiniu.

6.1.3.3. *Strateginė partnerystė su Lenkijos Respublika.* Lietuvos Respublika plėtoja bendradarbiavimą su Lenkijos Respublika – strategine valstybės partnere. Šis bendradarbiavimas vyksta visais lygiais: tarp abiejų valstybių parlamentų, vyriausybių, įvairių institucijų, universitetų, vietos bei savivaldybių valdžios ir kitų nevyriausybinių institucijų, skatinančių visuomeninius santykius. Dėl savo geografinės padėties Lenkija laikoma svarbia grandimi integruojant Lietuvos Respublikos ūkio, informacinę, ryšių, transporto, energetikos infrastruktūrą į atitinkamas Europos Sąjungos sistemas.

6.1.3.4. *Santykiai su Rusijos Federacija.* Lietuvos Respublika siekia stiprinti tarpusavio pasitikėjimą su Rusijos Federacija tarptautinio saugumo srityje. Lietuvos Respublika naudoja daugiašalių ginklų kontrolės bei pasitikėjimą ir saugumą skatinančių priemonių teikiamomis galimybėmis; įgyvendina dvišales su Rusija sutartas pasitikėjimą ir saugumą skatinančias priemones; imasi vienašališkų saugumo ir gynybos politikos atvirumo Rusijai ir kitoms kaimynėms veiksmų. Lietuvos Respublika remia daugiašales iniciatyvas, skirtas įtraukti Rusiją į glaudesnį praktinį bendradarbiavimą su NATO bei Europos Sąjunga, ir pati aktyviai jose dalyvauja. Lietuvos Respublika bendradarbiauja su Rusija užtikrindama jos karinį tranzitą į Kaliningrado sritį ir iš jos per Lietuvos Respublikos teritoriją abipusiškai priimtinais ir teisiškai reglamentuotais būdais. Šis tranzitas vyksta pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus. Lietuvos Respublika yra iš esmės patenkinta esamo karinio tranzito režimo funkcionavimu. Lietuvos Respublikos narystė NATO ir Europos Sąjungoje nekeičia Lietuvos Respublikos požiūrio bendradarbiauti su Rusija ir užtikrinti Rusijos civilinio, komercinio ir karinio tranzito per Lietuvos Respublikos teritoriją sąlygas, neprieštaraujančias Europos Sąjungos ir Šengeno *acquis* ir nepažeidžiančias Lietuvos Respublikos nacionalinių interesų.

6.1.3.5. Lietuvos Respublika ypač suinteresuota politiniu, socialiniu, ekonominiu ir ekologiniu stabilumu Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje, nes nestabilumas gali sukelti gretimoms valstybėms, tarp jų Lietuvos Respublikai, rimtų problemų, susijusių su kontrabanda, organizuoto nusikalstamumo plitimu, nekontroliuojamais migracijos srautais ir aplinkos tarša. Kiti Lietuvos Respublikos interesai Kaliningrado srityje – geros kaimynystės ir ekonominės, prekybinės bei kultūrinės partnerystės santykių palaikymas, ekonominės ir socialinės pažangos šioje srityje skatinimas, Kaliningrado srities greitesnis įtraukimas į europinius bendradarbiavimo procesus.

6.1.3.6. *Santykiai su Baltarusijos Respublika.* Būdama demokratinė valstybė ir Baltarusijos kaimynė, Lietuvos Respublika suinteresuota pilietinės visuomenės formavimusi ir demokratinėmis normų bei principų diegimu šioje šalyje, jos gyventojų gerove ir vidaus padėties stabilumu. Lietuvos Respublika aktyviai prisideda prie Europos Sąjungos politikos šios šalies atžvilgiu formavimo. Lietuvos Respublika vykdo pragmatiško selektyvaus bendradarbiavimo praktiniu lygiu ir paramos demokratinėms jėgoms taktiką. Ši taktika, be kitų sričių, apima valstybės sienos apsaugos ir pasienio kontrolės tarnybų bendradarbiavimą, pasitikėjimą ir saugumą skatinančių priemonių taikymą, bendradarbiavimą su Baltarusijos nevyriausybiniomis organizacijomis, visuomenės informavimo priemonių atstovais ir pan. Stiprėjant demokratinėms tendencijoms Baltarusijoje, Lietuvos Respublika plės bendradarbiavimo sričių mastą.

6.1.3.7. *Santykiai su Ukraina.* Remdama Ukrainos euroatlantinės integracijos kryptį, Lietuvos Respublika siekia stiprinti Ukrainos ir Europos Sąjungos bei Ukrainos ir NATO bendradarbiavimą. Būdama Europos Sąjungos narė, Lietuvos Respublika aktyviai dalyvauja formuojant europinės kaimynystės politiką, kurios sėkmingas realizavimas sukurtų pagrindą tolesnei Ukrainos ir Europos Sąjungos politinei, ekonominei ir socialinei integracijai.

6.1.3.8. *Tarpreiginis bendradarbiavimas.* Lietuvos Respublika aktyviai bendradarbiauja europinės ir euroatlantinės integracijos srityje su Pietų Kaukazo valstybėmis bei Moldova, dalijasi bendradarbiavimo saugumo srityje Baltijos jūros regione patirtimi, padėdama kurti patrauklias piliečiams valstybes kaip esminę sąlygą spręsti regioninius konfliktus ir suvienyti šalis. Lietuva siekia užmegzti glaudesnę bendradarbiavimą tarp Baltijos ir Juodosios jūros regiono valstybių, taip pat dalijasi tokia patirtimi su kitų suinteresuotų regionų – Pietryčių Europos, Vidurio Azijos – valstybėmis.

6.1.4. *Dalyvavimas tarptautinėse operacijose, krizių valdyme ir prevencijoje.* Lietuvos Respublika teikia prioritetą NATO ir Europos Sąjungos vadovaujamoms tarptautinėms karinėms ir civilinėms krizių valdymo operacijoms. Lietuvos Respublika plėtoja savo karinius ir civilinius policijos pajėgumus, įtrauktus į NATO, Europos Sąjungos ir Jungtinių Tautų greitojo reagavimo pajėgas, skirtas tarptautiniam krizių valdymui. Pagal savo išgales Lietuvos Respublika ir toliau prisidės prie konfliktų prevencijos, taikdarystės, taikos kūrimo iniciatyvų ir kitų diplomatinės, civilinės policijos bei stebėjimo NATO, Europos Sąjungos, Jungtinių Tautų, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (toliau – ESBO) misijų bei šių organizacijų tikslus įgyvendinančių *ad hoc* koalicijų vadovaujamų tarptautinių operacijų. Lietuvos Respublika yra už NATO ir Europos Sąjungos aktyvesnę vaidmenį sprendžiant konfliktus Nepriklausomų Valstybių Sandraugos erdvėje.

6.1.5. *Masinio naikinimo ginklai.* Lietuvos Respublika bendradarbiauja su užsienio partnerėmis ir tarptautinėmis organizacijomis ir pareiškia taikos visas tarptautinių susitarimų ir konvencijų nuostatas, numatančias masinio naikinimo ginklo, jo komponentų ir gamybos technologijų, taip pat branduolinių, cheminių ir biologinių medžiagų platinimo apribojimą ar uždraudimą.

6.1.6. *Tarptautinė ginklų kontrolė.* Daugiašaliai ginkluotės kontrolės mechanizmai bei pasitikėjimą ir saugumą skatinančios priemonės yra svarbus tarptautinio ir regioninio saugumo veiksnys. Lietuvos Respublika ir toliau aktyviai dalyvaus šiame procese bei sieks panaudoti papildomus susitarimus su atskiromis kaimyninėmis valstybėmis dėl dvišalių saugumą ir pasitikėjimą skatinančių priemonių taikymo. Lietuvos Respublika sieks tapti aktyvia Atviro dangaus sutarties nare ir rengsis galimam prisijungimui prie adaptuotos Įprastinės ginkluotės Europoje (CFE) sutarties, kai ji įsigalios. Lietuvos Respublika ir toliau aktyviai sieks Otavos konvencijos bei kitų pernelyg žalojančių įprastinių sprogmenų uždraudimo tarptautinių konvencijų

tikslų įgyvendinimo regione bei globalios jos principų plėtros. Efektyvi šaulių ginklų visų rūšių platinimo kontrolė bei tarptautinio bendradarbiavimo šioje srityje skatinimas išliks svarbiu Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo politikos prioritetu.

6.1.7. *Kova su iššūkiais ir pavojais tarptautiniam saugumui.* Lietuvos Respublika teikia pirmenybę konkrečioms veiksmams kovoje su terorizmu, korupcija, tarptautiniu organizuotu nusikalstamumu, prekyba žmonėmis, nelegalia prekyba narkotikais, nelegalia migracija, kontrabanda ir reagavimui į kitus šiuolaikinius saugumo iššūkius, tokius kaip nusikalstamumas informacinių technologijų ir telekomunikacijų srityje. Lietuvos Respublika kartu su kitais užsienio partneriais ir tarptautinėmis organizacijomis rengia, priima ir įgyvendina tarptautinės teisės aktus, kreipdama ypatingą dėmesį į Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijas ir Jungtinių Tautų konvencijas, skatina tarpžinybinę policijos pajėgų, pasienio kontrolės tarnybų, muitinių ir specialiųjų tarnybų bendradarbiavimą dvišalių susitarimų pagrindu bei per tokias tarptautines organizacijas kaip Interpolas ir Europolas.

6.1.8. *Kova su terorizmu.* Kovos su terorizmu programa apima:

6.1.8.1. dalyvavimą tarptautinės bendruomenės kovoje su terorizmu ir veiklą atitinkamuose NATO ir Europos Sąjungos mechanizmuose;

6.1.8.2. bendrosios antiteroristinės teisinės bazės plėtrą;

6.1.8.3. potencialių terorizmo taikinių apsaugą;

6.1.8.4. galimų teroro aktų užsakovų ir vykdytojų nustatymą;

6.1.8.5. teroristinių grupuočių finansinių šaltinių ir finansavimo būdų nustatymą ir nutraukimą;

6.1.8.6. aiškiai apibrėžtų teroro aktų tyrimo procedūrų sukūrimą;

6.1.8.7. nuolatinį pasirengimą likviduoti teroro aktų sukeltas krizines situacijas;

6.1.8.8. antiteroristinės žvalgybos ir kontržvalgybos stiprinimą.

6.2. Vidaus saugumo stiprinimas:

6.2.1. *Viešojo saugumo užtikrinimas.* Yra kuriamas naujas nusikaltimų kontrolės ir prevencijos sistemos modelis, kurį taikant būtų galima nuosekliai ir kompleksiskai šalinti esmines nusikaltimų priežastis ir sąlygas ir racionaliai naudoti tam skiriamus išteklius. Didinamas savivaldybių institucijų vaidmuo kuriant saugią gyvenamąją aplinką. Stiprinama ikiteisminio tyrimo institucijų veikla atskleidžiant ir tiriant nusikaltimus bei užtikrinamas veiksmingas jų tarpusavio bendradarbiavimas ir sąveika su prokuratūra. Pirmenybė nusikaltimų kontrolės srityje yra teikiama kovai su organizuotu nusikalstamumu, korupcija, neteisėta narkotikų apyvarta, kontrabanda, prekyba žmonėmis. Siekiant pažaboti organizuotą nusikalstamumą, imamasi priemonių griauti organizuotų nusikalstamų struktūrų neteisėtai sukauptą ekonominį potencialą. Kova su korupcija vykdoma įgyvendinant korupcijos prevencijos priemones, kompleksiskai šalinant šio reiškinio priežastis. Vykdoma finansinių nusikaltimų, ypač pinigų plovimo ir pažeidimų, susijusių su Europos Sąjungos ir užsienio valstybių finansinės paramos lėšų gavimu ir panaudojimu, prevencija ir kontrolė. Stiprinama liudytojų ir nukentėjusiųjų apsauga. Nelegaliai migracijai ir nusikalstamumo plitimui per valstybės sieną užkardyti tęsiama valstybės sienos apsaugos sistemos plėtra, įgyvendinami Europos Sąjungos reikalavimai valstybės sienos kontrolei, užtikrinamas nuolatinis pasirengimas neutralizuoti prie valstybės sienos galimus pavojus, keliančius grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui.

6.2.2. *Informacijos apsauga.* Atsižvelgiant į tarptautinius standartus, tobulinamas informacijos technologijų saugos teisinis reglamentavimas, stiprinama svarbiausių valstybės informacinių sistemų sauga, užtikrinama tinkama informacijos technologijų ir duomenų saugos priemonių įgyvendinimo kontrolė.

6.2.3. *Aplinkos apsauga.* Aplinkos apsaugos tikslas – pagal aplinkos taršos rodiklius neviršyti Europos Sąjungos leistinių normatyvų ir įgyvendinti tarptautinių konvencijų reikalavimus. Gerinant aplinkos kokybę spartėjančio ūkio vystymosi sąlygomis, pertvarkomas vandens išteklių apsaugos ir vandentvarkos sektorius, formuojama nauja institucinė sistema, atsakinga už upių baseinų administravimą vandensaugos tikslams pasiekti. Siekiant apsaugoti žmonių sveikatą ir aplinką nuo kenksmingo cheminių medžiagų ir preparatų poveikio, vykdomi tarptautiniai

reikalavimai, reglamentuojantys šių medžiagų tvarkymą. Apsauga nuo radiacinio pavojaus Lietuvos Respublikoje yra svarbi nacionalinio saugumo sritis, kadangi šalyje yra potencialus radioaktyviosios taršos šaltinis – Ignalinos AE. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais, vykdoma radioaktyviųjų medžiagų išmetimo į aplinką kontrolė bei branduolinės energetikos objektų aplinkos stebėseną (monitoringas). Radioaktyviųjų atliekų ir panaudoto branduolinio kuro saugojimas ir laidojimas yra prioritetinė kryptis užtikrinant saugią aplinką. Daug rimtų aplinkosaugos ir nacionalinio saugumo pobūdžio problemų kelia kaimyninių valstybių naftos paieška ir gavyba Baltijos jūroje.

Aplinkos apsaugos plėtojimo svarbiausi veiksmai yra šie:

- 6.2.3.1. ekologinio saugumo užtikrinimas Lietuvos Respublikos teritorijoje;
- 6.2.3.2. tarptautinių konvencijų, ribojančių aplinkos teršimą ir indėlį į pasaulio klimato kaitą, reikalavimų įgyvendinimas;
- 6.2.3.3. gaisrų, gaivalinių nelaimių, katastrofų, technologinių avarijų prevencija;
- 6.2.3.4. kraštovaizdžio ir biologinės šalies įvairovės, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimas;

6.2.3.5. aplinkos kokybės stebėsenos plėtojimas ir informacijos apie jos neigiamus pokyčius perdavimo visuomenei tobulinimas;

6.2.3.6. greitas reagavimas į ypatingąsias ekologines situacijas ir jų padarinių aplinkai mažinimo ir šalinimo užtikrinimas.

6.2.4. *Socialinis saugumas*. Siekiant užtikrinti visuomenės socialinį saugumą bei socialinę sanglaudą ir didinti užimtumo galimybes, įgyvendinama efektyvi darbo ir socialinės apsaugos politika.

6.2.4.1. Užimtumo didinimo priemonių įgyvendinimas leidžia mažinti nedarbą ir švelninti neigiamas pokyčių darbo rinkoje, kuriuos lemia struktūrinės ūkio reformos ir išorės poveikis, socialines pasekmes, derinti darbo pasiūlą bei paklausą. Įvairių valstybės institucijų veiklos koordinavimo stiprinimas, įgyvendinant bendras Europos Sąjungos valstybėms narėms užimtumo didinimo gaires, leidžia sutelkti ir stiprinti institucijų pastangas užimtumui didinti, socialinei atskirčiai mažinti bei ūkio konkurencingumui didinti.

6.2.4.2. Siekiant pagerinti darbo vietų kokybę, užtikrinamas būtinų darbo santykių, darbo apmokėjimo, darbų saugos ir kitų priemonių įgyvendinimas. Darbo santykių gerinimu, socialinio dialogo vystymu siekiama darbuotojams garantuoti tinkamą apmokėjimą už darbą, mažinti darbo jėgos emigraciją bei imtis visų prevencinių priemonių darbuotojų saugai ir sveikatai darbo vietose užtikrinti.

6.2.4.3. Socialinio draudimo ir socialinės paramos priemonių derinimas užtikrina visiems gyventojams socialinę apsaugą.

6.2.4.4. Pensijų sistemos reforma siekiama sudaryti Lietuvos Respublikos gyventojams galimybę sulaukus pensinio amžiaus gauti didesnę pensiją.

6.2.4.5. Lietuvos Respublikos skurdo mažinimo strategijos įgyvendinimu siekiama sumažinti skurdą ir socialinę atskirtį. Piniginės socialinės paramos sistema siekiama nepasiturinčioms šeimoms garantuoti minimalias lėšas pragyventi ir būtiniausioms būsto išlaikymo išlaidoms padengti. Siekiant užtikrinti efektyvios socialinės paramos įgyvendinimą, vykdoma institucinė plėtra.

6.2.4.6. Valstybės sveikatos politika turi sudaryti prielaidas šiuolaikinei visuomenės sveikatos priežiūros sistemai, garantuojančiai sveiką gyvenseną bei aplinką, prieinamą ir tinkamą sveikatos priežiūrą. Svarbi sveikatos politikos kryptis – užtikrinti ligų prevenciją, ypatingą dėmesį skiriant epidemijų, priklausomybės ligų (narkomanijos, alkoholizmo, toksikomanijos ir kitų) profilaktikai bei žmogaus imunodeficito viruso ir kitų pavojingų ir ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų profilaktikai ir kontrolei.

6.2.5. *Ekonominis saugumas*. Užtikrinant Lietuvos Respublikos nacionalinį saugumą strateginiuose ūkio sektoriuose, nustatoma, kurie strateginiai objektai privalo būti valstybės nuosavybė, o kuriuose leidžiama dalyvauti privačiam Lietuvos Respublikos ir užsienio kapitalui, paliekant sprendžiamąją galią valstybei. Taip pat neleidžiama vienam Lietuvos Respublikos ar

užsienio valstybės investuotojui dominuoti viename ar keliuose strateginiuose ūkio sektoriuose ir užkertamas kelias neaiškios kilmės kapitalo skverbimuisi į valstybės ūkio įmones ir objektus. Didelis valstybės prioritetas teikiamas veiksams, kuriais numatyta stiprinti valstybės ekonomiką didinant ekonominį saugumą. Tokiais veiksmais siekiama sukurti sąlygas stabiliam valstybės ekonominiam augimui, užtikrinti aukštesnį Lietuvos piliečių gyvenimo lygį ir didinti ekonomikos konkurencingumą. Lietuvos Respublikos sparčios ekonominės plėtros stabilumui užtikrinti valstybėje vykdomi veiksmai siejami su efektyvia integracija į Europos Sąjungos rinką. Šios srities svarbiausi veiksmai:

- 6.2.5.1. tolesnis struktūrinių reformų įgyvendinimas;
- 6.2.5.2. makroekonominio stabilumo sąlygų užtikrinimas;
- 6.2.5.3. investicijoms ir verslui palankios aplinkos, naudingos sparčiai ekonominei plėtrai, sudarymas;
- 6.2.5.4. smulkaus ir vidutinio verslo plėtra siekiant sukurti daugiau darbo vietų;
- 6.2.5.5. regioninės politikos įgyvendinimas siekiant mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp valstybės regionų;
- 6.2.5.6. eksporto skatinimas;
- 6.2.5.7. svarbiausių energetikos sektoriaus įmonių patikimos veiklos užtikrinimas;
- 6.2.5.8. energijos išteklių privalomųjų atsargų sudarymas;
- 6.2.5.9. valstybei naudingo ir energijos tiekimo saugumą stiprinančio energijos tranzito per Lietuvą didinimas;
- 6.2.5.10. stabilios fiskalinės ir monetarinės politikos užtikrinimas;
- 6.2.5.11. energijos išteklių tiekimo įvairinimas sujungiant Lietuvos ir kitų ES šalių energetikos tinklus, strateginės reikšmės energijos tiekimo įmonėse pasiruošiant naudoti alternatyvias kuro rūšis bei skatinant elektros energijos gamybą panaudojant atsinaujinančius energijos išteklius ir alternatyvius energijos šaltinius.

6.2.5.12. ekonomikos infrastruktūros ir transporto parengimas veikti ekstremaliomis ir kritinėmis sąlygomis. Transporto sistemų sujungimas su kitų ES šalių transporto sistemomis.

6.2.6. *Kultūros tapatumo išsaugojimas ir testinimas.* Lietuvos Respublika saugo valstybės tapatumą, kuris turtina pasaulio kultūrą, rūpinasi lietuvių kalbos, etninės kultūros, materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimu. Lietuvos Respublika vadovaujasi UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijos nuostatomis dėl didėjančių kultūros ir gamtos paveldo sunaikinimo grėsmių, kurias sukelia kintanti socialinė ir ekonominė aplinka. Lietuvos Respublika pritaria pasaulio bendruomenei, puoselėjančiai kultūrų įvairovę, pasiryžusiai saugoti kultūros paveldą galimų karinių konfliktų metu. Lietuvos Respublika skatina profesionalius kūrėjus ir mėgėjus kurti ir konkuruoti, kad spartėtų menų plėtra, užtikrina autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą. Lietuvos Respublika kuria tokią visuomenės informavimo politiką, kuri apsaugo asmenis nuo neigiamos viešosios informacijos poveikio. Lietuvos Respublika saugo ir puoselėja lietuvių kalbą kaip valstybinę kalbą, kuri kartu su kitomis kalbomis vartojama Europos Sąjungos institucijose.

6.2.7. Valstybė savo švietimo ir mokslo politika turi užtikrinti aukštą švietimo kokybę bei skatinti mokslo ir technologijų plėtrą, rūpintis, kad Lietuva taptų žinių (informacinę) visuomene.

6.3. *Atsako į pavojus ir grėsmes pajėgumų stiprinimas:*

6.3.1. *Karinių pajėgumų stiprinimas.* Dėl Lietuvos Respublikos strateginėje aplinkoje vykstančių teigiamų pokyčių, besitęsiančios ekonominės plėtros, NATO narystės reikalavimų Lietuvos Respublika pertvarko savo gynybines struktūras ir pajėgumus. Vykdam reformą daugiausia dėmesio yra skiriama:

6.3.1.1. modernios, gerai apginkluotos, galinčios veiksmingai ginti valstybę ir veikti kartu su NATO sąjungininkėmis kariuomenės kūrimui. Lietuvos Respublika, kaip NATO narė, gynybos planavime prioritetą teikia tiems pajėgumams, kurie stiprina viso Aljanso kolektyvinę gynybą ir pasirėngimą įveikti bet kokio tipo grėsmes;

6.3.1.2. aukštos kvalifikacijos, gerai vadovaujamoms ir gerai paruoštomis karinėms pajėgoms ir reguliariam jų mokymui. Lietuvos Respublikos kariai yra rengiami sėkmingai vykdyti

sudėtingas šiuolaikinei kariuomenei keliamas užduotis ir ugdomi taip, kad pateisintų tiek visuomenės pasitikėjimą kariuomene, tiek sąjungininkių pasitikėjimą Lietuvos valstybe;

6.3.1.3. kariuomenės modernizavimui, leidžiant Lietuvos Respublikai vykdyti prisiimtus tarptautinius įsipareigojimus.

6.3.2. *Žvalgybos, kontržvalgybos pajėgumų bei įslaptintos informacijos apsaugos stiprinimas.* Žvalgybą ir kontržvalgybą vykdo nacionalinį saugumą užtikrinančios institucijos, kurioms įstatymu pavesta ši veikla. Lietuvos Respublika ir toliau plėtos žvalgybos ir kontržvalgybos pajėgumus siekdama užkirsti užsienio žvalgybos tarnybų priešiškos veiklos keliamą pavojų. Lietuvos Respublika taiko ir tobulina valstybės ir karinių paslapčių apsaugos priemones. Ypatingas dėmesys kreipiamas į NATO reikalavimus atitinkančią įslaptintos informacijos apsaugos ir asmenų, dirbančių su įslaptinta informacija, patikimumo patikrinimo sistemą ir naujų technologijų bei kitas sritis, susijusias su ryšių ir informacinių sistemų saugumu.

6.3.3. *Krizių valdymo ir reagavimo į jas pajėgumų stiprinimas.* Siekiant užtikrinti nacionalinį saugumą ne tik krizių valdymo, bet ir jų nustatymo bei prevencijos srityse, Lietuvos Respublikoje plėtojama krizių valdymo sistema. Krizių valdymo sistema rengiama efektyviai dirbti jau prieškrizinėse situacijose, užtikrinant kompleksinį pavojų keliančių situacijų ir grėsmių stebėjimą, krizės nustatymą bei prevencinių priemonių parengimą ir vykdymą. Svarbiausi krizių valdymo ir reagavimo į jas pajėgumų didinimo būdai ir priemonės:

6.3.3.1. siekiant nustatyti pavojingas situacijas ir grėsmes bei neutralizuoti jų atsiradimo ir plėtos galimybes, teikti pirmenybę krizių valdymo sistemos prevenciniam vaidmeniui didinti;

6.3.3.2. sukurti tarptautinius standartus atitinkančią civilinės saugos ir gelbėjimo instituciją, galinčią veiksmingai organizuoti ekstremalių situacijų valdymą bei patenkinti visuomenės poreikius šioje srityje – užtikrinti reikiamą skubią pagalbą žmonėms gaisrų, pramoninių avarijų ar kitų nelaimių atvejais.

6.3.4. *Pilietinis ugdymas.* Valstybė, diegdama ir tvirtindama demokratines ir pilietines vertybes, stiprina pilietinę visuomenę. Pilietiškumo ugdymas skatina piliečių patriotizmą, ryžtą ginti Tėvynę, šalies laisvę. Tautinio tapatumo ir pilietiškumo ugdymo svarbos suvokimas yra nacionalinio saugumo užtikrinimo sąlyga.

6.3.5. *Grėsmių analizė ir stebėseną (monitoringas).* Lietuvos Respublika stiprina strateginės grėsmių analizės ir stebėsenos pajėgumus, skiria išteklių strateginiam planavimui visuose valstybės valdymo lygmenyse stiprinti.

7. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

7.1. Lietuvos Respublika tapo NATO nare. Narystė šioje organizacijoje užtikrina Lietuvos Respublikos karinį, politinį ir ekonominį saugumą.

7.2. Narystė Europos Sąjungoje skatina Lietuvos Respublikos ekonominę plėtrą ir gerovę, suteikia nekarinės saugumo garantijas. Prisijungimas prie demokratinės Vakarų valstybių bendrijos užtikrina šalies vidaus stabilumą ir atveria naujas bendradarbiavimo galimybes kovojant su organizuotu nusikalstamumu, įveikiant gamtines ir technologines nelaimes.

7.3. Tikėtina, kad ateityje sąlygos, galinčios turėti įtakos Lietuvos Respublikos gyvybiniams interesams, neturėtų keistis. Tačiau Lietuvos Respublika turi būti tinkamai pasirengusi sutikti naujus rizikos veiksnius ir grėsmes, kuriuos gali sukelti kintanti saugumo aplinka.

7.4. Nacionalinio saugumo strategija kintant išorės ir vidaus saugumo aplinkai yra nuolat atnaujinama.

Priedo pakeitimai:

Nr. [X-91](#), 2005-01-20, *Žin.*, 2005, Nr. 15-473 (2005-02-01), i. k. 1051010NUTA0000X-91

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Nutarimas

Nr. [X-91](#), 2005-01-20, Žin., 2005, Nr. 15-473 (2005-02-01), i. k. 1051010NUTA0000X-91
Dėl Seimo nutarimo "Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo" priedo pakeitimo